

Školní preventivní strategie 2017/2023

Vyhotovila: Mgr. Zuzana Šilhová

Realizační tým:

- **Mgr. Zuzana Šilhová, Mgr. Alena Braunová, Mgr. Alena Ryplová**
- **učitelky předškolního zařízení**
- **asistenti pedagoga**
- **vychovatelka školní družiny**

Obsah:

- 1. Popis současného stavu problematiky**
- 2. Personální zajištění, organizační rámec, kompetence a odpovědnost jednotlivých subjektů**
- 3. potřebnost projektu**
- 4. Cíle projektu**
- 5. vymezení cílové skupiny**
- 6. Způsob realizace**
- 7. Znalostní kompetence žáků**
- 8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny**
- 9. Vyhodnocení preventivní strategie**

1. Popis současného stavu problematiky

Naše škola se nachází na okraji vesnice v blízkosti lesa a je školou, jejíž filosofie je založena na inkluzivních výchovně vzdělávacích strategiích. Malotřídní škola sdružuje 1. stupeň základní školy, mateřskou školu a školní družinu. Provoz školní družiny a mateřské školy je oddělen od základní školy a nachází se v centrální části obce. Školu navštěvuje přibližně 50 žáků převážně místních a z okolních vesnic, několik žáků dojíždí i ze vzdálenějších míst, např. z Vimperka. Ve škole řešíme specifické problémy, které vyplývají nejen z věkové kategorie dětí, ale zejména z rodinného zázemí dětí.

V rámci primární prevence se snažíme o vytváření pozitivního sociálního klimatu.

Společenskovední předměty a výchovy jsou zaměřovány na výchovu ke zdravému životnímu stylu a na rozvoj dovedností, které vedou u dětí k odmítání všech druhů sebe-destructivního chování, projevů agresivity, porušování zákona a rozvíjíme u žáků zdravé sebevědomí.

Velkou pozornost věnujeme prohlubování komunikačních dovedností mezi učiteli, rodiči a žáky, sebepoznání, budování sebevědomí, sebeúcty a vzájemného porozumění. Zaměřujeme se dále na problematiku překonávání překážek, spolupráci, vyhledávání vhodných způsobů řešení konfliktů. Hlavním cílem v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji osobnosti a emočně sociální, k rozvoji komunikačních dovedností, pozitivního sociálního chování a psychosociálních dovedností.

V rámci preventivní strategie probíhá specifická primární prevence = aktivity a programy specificky zaměřené na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování a nespecifická prevence = aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivních sociokulturních vzorců chování.

1.1 Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, asistenty pedagogů, výchovným poradcem, vedením školy atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Potřeby a zájmy žáků jsou prezentovány učitelům prostřednictvím třídnických hodin, kde se snaží všichni třídní učitelé s dětmi hovořit o jejich problémech, přáních, zájmech, názorech a nápadech, které jsou respektovány.

Informace také získáváme průběžně ze schránky důvěry a každý den při komunitním kruhu.

Pokud mají žáci problém, nebojí se jej řešit s dospělým. Projekty a průřezová témata v ZŠ i ve ŠD jsou voleny tak, aby neopomíjely také problematiku SPJ. Třídní a družinová pravidla si děti vytvářejí samy, včetně dohlížení na jejich dodržování a případného postihu za jejich porušení.

1.2 Komunikace s rodiči, veřejností

Spolupráci s rodiči je na vysoké úrovni a neustále se rozvíjí. 4 – 5x ročně probíhají třídní schůzky a 1x ročně den otevřených dveří. Rodiče mohou navštívit školu kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícím. Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku v rámci svých možností a poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodiče jsou o akcích školy informováni osobně na společných setkáních a prostřednictvím žáků (notýsek, žakovská knížka) nebo na webových stránkách (Plán akcí), plakáty, zprávami v školním, místním i oblastním tisku. O strategii školy jsou informováni především třídními učiteli na třídních schůzkách nebo konzultacích.

Informovanost je zaměřena zejména:

1. na oblast prevence užívání návykových látek a šikany.
2. Poučení o problémech, které by se mohly u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany.

3. Na dotazy rodičů a připomínky budeme zpětně reagovat.

Veškeré problémy s rizikovým chováním žáka budou ze strany školy řešeny citlivě s ohledem na práva dítěte a ochranu osobních údajů.

1.3 Pedagogická diagnostika

Všichni pedagogové i asistenti pedagogů věnují pozornost žákům, registrují signály o možném problému žáka a hledají příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracují s rodiči, preventistou, výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

1.4 Volnočasové aktivity

Pro volnočasové aktivity nabízíme našim žákům zájmové kroužky, ale také jednorázové akce různého zaměření. Přínosem pro děti 1. stupně je i program družiny, který rovněž naplňuje preventivní strategie na škole.

Naplňováním programu primární prevence chceme přispět ke snížení počtu kázeňských opatření a výchovných problémů, jako je např. neomluvená absence, špatná pracovní morálka a hrubá nekázeň ve vyučování, různé způsoby porušování školního řádu. Tyto problémy jsou řešeny podle závažnosti třídním učitelem nebo výchovnou komisí.

Pozitivně působíme na žáky udělováním pochval, cíleným rozvoje kladných stránek dítěte, osobním příkladem a vytvářením pozitivního klimatu na škole.

Zvýšená pozornost je věnována žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, které v rámci rozvoje inkluzivních pedagogicko-výchovných strategií zapojujeme do veškeré činnosti školy.

1.5 Skupinová práce

Žáci ve vyučování spolupracují ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

1.6 Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy.

Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

1.7 Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu. V prvním ročníku je používáno pouze slovní hodnocení, ne klasifikace známkou. Vedeme děti k ocenění prací ostatních a především k objektivnímu sebehodnocení.

1.8 Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnkách v budově školy. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnku se mohou žáci sami podílet právě svými dotazy vzhazovanými do schránky důvěry.

1.9 Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další rizikové chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

2. Personální zajištění, kompetence a odpovědnost jednotlivých subjektů, organizační rámec

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Spolupracuje s metodikem primární prevence, účastní se jednání výchovné komise nebo případové konference za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace. Informují metodika prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách.

2.1 Vztah dětí k patologickým jevům

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány postřehy žáků i učitelů na základě monitoringu, zprávy vložené do schránky důvěry, případně upozornění rodičů.

Třídní učitelé mapují v třídních kolektivech rizikové chování žáků, jejímž cílem je:

1) Zmapovat zkušenosti žáků s legálními drogami (pivo, víno, alkohol, cigarety) i drogami nelegálními (např. marihuana). Jelikož jsme školou s pouze 1. stupněm není tento jev u našich žáků nijak alarmující. Žáci se s alkoholem setkávají, ale nepijí ho, v některých případech přiznávají ochutnání piva, žáci neexperimentují s kouřením ani návykovými látkami, drogy je nelákají a nechtěli by je vyzkoušet.

2) Dalším problémem našich žáků je smysluplné trávení volného času. Bylo zjištěno, že velká část žáků na první místo svých hlavních činností ve volném čase klade hraní počítačové her a pohyb na internetovém prostředí, časté je sledování televize. Jde často o žáky se slabším školním prospěchem vyrůstající v rodinách, kde rodiče a ostatní členové rodiny sami nemají záliby a koníčky (dětem chybí vzor) nebo je z nedostatku času neprovozují. Hodně žáků ale sportuje, a to jak organizovaně, tak i doma s rodiči.

3) Problematickou oblastí jsou vztahy mezi žáky, kdy žákovost a drobné šarvátky mohou v případě opakování a neřešení směřovat v budoucnu k šikaně

3. Potřebnost projektu

Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytují, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nechť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefony, Internet
- liberalizace drogové politiky
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence

4. Cíle projektu

a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence rizikového chování jsou:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí

- respektování odlišností, inkluze
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků

b) střednědobé

- Zapojování rodin do života školy
- Školní preventivní strategii a Minimální preventivní program - zařadit do školních vzdělávacích programů

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- uvědomující si nebezpečí kyberšikany
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

c) krátkodobé

- Zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- Finanční podpora školních preventivní strategie

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a) násilí a šikanování,
- b) záškoláctví,
- c) kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- e) xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- f) užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- g) netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- h) diváckého násilí.
- i) komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- j) syndromu týraných a zneužívaných dětí
- k) sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

5. Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako např. šikana.

6. Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

My a náš svět

Český jazyk

Výtvarná výchova a výtvarné soutěže

Tělesná výchova

7. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

- respektují odlišnost jedince a právo na názor
- dokáží ocenit práci druhých a svou, hledají pozitivní vlastnosti

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrásování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Program je zaměřen na:

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZZS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- environmentální a ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

9. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků

- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu.